

Beknopt overzicht van onderzoek naar het belang, (trends in) het voorkomen, het functioneren en het realiseren van groenblauwe dooradering (GBDA).

Opzet ten behoeve van notitie Monique Hootsmans, EC-LNV
Alex Schotman, Alterra, 16 januari 2003.

Inleiding

MH

Onderzoek aan GBDA vindt plaats in het kader van de programma's 'Natuur en identiteit', 'Gamma groen', 'Natuurplanbureau', NWO-programma's, 'Agrobiodiversiteit', Biodiversiteit, SEO's, GIS en remote sensing, 'Functieervulling bos, natuur en landschap'

Het belang van GBDA

Geertsema (NPB 2002/02) zette vanuit het perspectief van de kernkwaliteiten het belang van GBDA voor natuur- en landschapskwaliteit op een rij. O.a. het belang van GBDA voor overleving in Nederland van soorten uit vijf soortengroepen. Van Langevelde ontwikkelde in samenwerking met het CLM t.b.v. het handboek ANB een Quick-scan methode voor het meten van de huidige natuurkwaliteit door GBDA.

Kalkhoven hielp EC-LNV bij het schrijven van een brochure over de natuurwaarden van GBDA. Hij ontwikkelt ook samen met PPO een methode voor het beoordelen van de vegetatiekundige kwaliteit van slootkanten en een voor beschrijving van de natuurkwaliteit van het landelijk gebied in het algemeen.

Bont en Dirx werken in het kader van Belvédère aan de historisch geografische kwaliteit van de leefomgeving. GBDA heeft daar zijdelings mee te maken. Bij de classificatie van beken door Koomen ten behoeve van planvorming voor beekherstel staat GBDA duidelijker op de voorgrond. Ook in de historische ecologie (Dirx) en voor aardkundige waarden (AKIS, Koomen) is GBDA belangrijk.

Stortelder werkt aan een typologie van landschappen op basis van vegetaties in o.a. GBDA.

GBDA is belangrijk bij het beschrijven van schaalkenmerken van het landschap (Dijkstra). Verboom en Veen beschrijven de betekenis van lijnvormige landschapselementen voor vleermuizen.

Het voorkomen van GBDA

Farjon ontwikkelt een methode voor het monitoren van de ontwikkelingen van de landschapskwaliteit. Daarbij speelt GBDA een belangrijke rol. Voor het natuurplanbureau werkte Dirx aan een landelijk bestand voor de beschrijving van de verspreiding van GBDA. Van de hand van Dijkstra en Griffioen verscheen een overzicht van GBDA in de proeftuinen voor de KIL. Met Geertsema werkten zij ook aan een typering van landschapstypen op basis van GBDA.

In het kader van het 'kaart zonder draad' project zijn de mogelijkheden onderzocht om met behulp van satellietgegevens, topografische kaarten en luchtfoto's o.a. de GBDA te beschrijven. Samen met de Topografische dienst nagedacht over nieuwe meer informatieve digitale topografische kaarten gekoppeld aan gegevensbestanden. Dijkstra werkt samen met Landschapsbeheer Nederland aan de ontwikkeling van een meetnet kleine landschapselementen. In het natuurcompendium is door Kalkhoven aandacht besteed aan de verspreiding van groene en blauwe dooradering.

Het functioneren van GBDA

Na het verschijnen van een rapport van Van Langevelde *et al.* 2001 over lopende onderzoeksprojecten naar GBDA verscheen er in 2002 een werkdocument van het NPB (Sanders 2002/03) waarin veel literatuur over agrarisch natuurbeheer wordt samengevat. Daarin staat o.a. veel informatie over wat er bekend is over het effect van slootkanten en randenbeheer. Geertsema promoveerde in 2002 op een onderzoek naar het belang van samenhang in GBDA voor planten van slootkanten. Grashof en Van Langevelde schreven een review op basis van internationale literatuur over wat bekend is over de relatie tussen biodiversiteit enerzijds en de hoeveelheid, kwaliteit (& dynamiek) en ruimtelijke samenhang van GBDA anderzijds. Geertsema, Griffioen, Meeuwssen en Kalkhoven ontwikkelden een methode voor het beschrijven en onderbouwen van de natuurkwaliteit van GBDA. Daarbij wordt ook rekening gehouden met ruimtelijke samenhang, beheer en milieukwaliteit.

Bianchi onderzoekt het belang van biodiversiteit in GBDA voor natuurlijke bestrijding van ziekten en plagen in de landbouw. Ook Moraal, Den Belder en Van Wingerden werken hieraan ten behoeve van de tuin- en akkerbouwsector.

Het programma 'Regionale Identiteit' levert de contrafinanciering van een groot Europees onderzoek onder leiding van Koolstra en Opdam naar de relatie tussen biodiversiteit, landschapsstructuur (GBDA)

en landgebruik. Van Dobben heeft de invloed van landschapselementen op de verspreiding van luchtverontreiniging onderzocht.

De Boer richt zich in haar onderzoek primair op de mogelijkheden om in GBDA om de functies natuur en recreatie met elkaar te combineren. In andere recreatie- en belevingsonderzoeken (De Roos, De Vries, Van den Berg) neemt GBDA een minder prominente maar belangrijke rol in. Henkens stelde een overzicht samen van functiecombinaties met en in GBDA. Een project van Oosterbaan heeft als doelstelling te komen tot een overzicht van de waarden (historisch, ecologisch, landschappelijk), de beheerders en de functievervulling van landschapselementen.

Het behouden en realiseren van GBDA

Broekmeijer beschreef in samenwerking met CLM het perspectief voor agrarische cultuurlandschappen bij voortzetting van het huidige en implementatie van nieuw beleid uit NvM. Stortelder *et al.*

Ontwikkelden het concept 'Boeren voor Natuur' waarin particulier beheer als inkomensvormende groene dienst een centrale rol krijgt in natuur- en landschapsbeheer. GBDA wordt 'geproduceerd' door landschapsgerichte en natuurgerichte bedrijven. De visie is onder andere doorgerekend door Schrijvers van het LEI en uitgewerkt in verschillende gebieden in Nederland. De visie heeft draagvlak onder boeren.

In het kader van de kwaliteitsimpuls landschap (KIL) zijn acht proeftuinen voor uitwerking van het GBDA-beleid gekozen. Schotman heeft o.a. in het kader van de proeftuinen een workshop 'systeeminnovaties ANB' georganiseerd, op basis van kernkwaliteiten criteria ontwikkeld voor landschapskwaliteit door GBDA, de criteria verwerkt in kennisinstrument voor een ex-ante toetsingsmethode voor de KIL en tenslotte deze methode uitgeprobeerd in de praktijk en het draagvlak voor toepassing onderzocht.

Dijkstra en de Jong maakten een inschatting van de noodzakelijke hoogte van vergoedingen voor agrarisch natuurbeheer t.b.v. de KIL. Schrijvers onderzocht in enkele proeftuinen wat agrarische ondernemers een reële vergoeding vinden voor aanleg, beheer en instandhouding van GBDA.

Het onderzoek van Volker is gericht op het opsporen van factoren die het succes en falen van landschapsbeleid beïnvloeden.